

**ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 2016-2020 г.
ОБЩИНА ИВАНОВО**

**VIII.6. АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ И ФОРМИ
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ, ПЛАНИРАНЕ,
ФИНАНСИРАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ И ТАКСИ НА
УСЛУГИТЕ**

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

При разработването на настоящата част от Програмата са използвани следните източници на информация:

- ✚ Национален план за управление на отпадъците в Република България за периода 2014-2020 г.;
- ✚ Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите битови отпадъци, предназначени за депониране, 2011-2020 г.;
- ✚ Наредба №1 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, приета с Решение №266 по Протокол №31/26.01.2006 г. на Общински съвет – Иваново, посл. изменение с Решение №341 по Протокол №39/24.01.2014 г.;
- ✚ Програма за управление на дейностите с отпадъци на Община Иваново за периода 2009-2015 г., приета с Решение №186 по Протокол №27/09.04.2009 г. на Общински съвет – Иваново;
- ✚ План-сметки за разходите, които ще се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци, одобрени от Общински съвет – Иваново за периода 2011 г. – 2016 г.;
- ✚ Договори между Община Иваново и изпълнители на дейности по управление на битови отпадъци.

VIII.6.1. АНАЛИЗ НА СХЕМИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Същност на общеевропейските принципи „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“

Рамковата директива за отпадъците (2008/98), съответно ЗУО, оперират както с принципа „Замърсителят плаща“ (член 14), така и с принципа за „Разширена отговорност на производителя“ (член 8), които са взаимно свързани.

Политиката на Общността в областта на околната среда (чл.174 от Договора за създаване на Европейската общност) способства за постигането на следните цели:

- съхраняване, защита и подобряване на качеството на околната среда;
- опазване на човешкото здраве;
- разумно и рационално използване на природните ресурси;
- насърчаване на мерки на международно равнище за справяне с регионалните и световни проблеми на околната среда.

Политиката на Общността по отношение на околната среда има за цел висока степен на защита, отчитайки разнообразието на състоянието в различните региони на Общността. Тя се основава на предпазителния принцип и на принципите за необходимостта от предприемане на превантивни действия, за приоритета на отстраняване на причините за увреждане на околната среда при източника и за задължението на причинителя на замърсяването да плати.

Принципът „**Замърсителят плаща**” е включен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът „**Разширена отговорност на производителя**” (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително финансирането за:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, са технически издръжливи, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

(1) изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;

(2) осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти.

Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови отпадъци

Потоци отпадъци, за които се прилага схемата

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. Битови отпадъци се образуват и от производствени предприятия, но от жизнената дейност на служителите и работниците в тези предприятия. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

Същност на схемата

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци.

Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от общинския съвет за всяко населено място поотделно. Целта на таксата битови отпадъци е прилагане на принципа „замърсителят плаща”. Тъй като общините имат затруднения в определянето на размера на таксата за домакинствата и другите задължени лица, принципът „замърсителят плаща” не се прилага напълно. До края на 2014 г. почти без изключение общините определяха таксата битови отпадъци като процент от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като процент от данъчната оценка от тази, определяна за фирмите и другите юридически лица. След промяната на ЗМДТ в края на 2013 г. законът регламентира, че основата, на която се определя такса битови отпадъци не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. От изменението на закона в тази му част същият беше ежегодно променян, а датата, от която влиза в сила ограничението за основата, на която да се изчислява ТБО – отлагана. Съгласно действащият закон забраната за определяне на размера на таксата на база данъчна оценка на имота ще е в сила от началото на 2017 г.

Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РСУО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

В анализираната схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на управление на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- ✓ разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците;
- ✓ осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него;
- ✓ закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация;
- ✓ организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- ✓ оказване на съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на масово разпространени отпадъци;
- ✓ общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население по-голямо от 5 000 жители и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с наредбите на общините за управление на отпадъците;
- ✓ разделно събиране и съхраняване на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане – от момента на въвеждане в експлоатация на съоръжения или инсталации за третиране на биоотпадъците. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин;
- ✓ осигуряване до средата на 2014 г. на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др. отпадъци във всички населени места с население над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на отпадъците в населените места и

подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците;

- ✓ определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;
- ✓ определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите;
- ✓ осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата;
- ✓ осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.

В изпълнение на задълженията си, произтичащи от ЗУО във връзка с организиране на дейности по събиране и транспортиране и последващо третиране (депониране – към момента на изготвяне на Програмата) на битовите отпадъци, Община Иваново е сключила договори, както следва:

- По реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП) – за дейностите по:
 - събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения/инсталации за третирането им,
 - поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

Съгласно Методическите указания за разработването на общински програми за управление на отпадъците настоящия анализ следва да съдържа информация относно видовете предоставяни услуги на гражданите и бизнеса относно отпадъците, финансовите потоци и формите на възлагане на услугите (външни изпълнители по ЗОП, общинско предприятие, административна структура на общината). Съобразно указанията на методиката по-долу е направен преглед на видовете услуги по управление на отпадъците, които се предоставят на гражданите, живущи в населените места на територията на община Иваново.

Услуги по събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци до депа и съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.т.1, 2 и 3 от ЗУО кметът на общината е отговорен за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.т. 1, 2 и 4 на Закона за местните данъци и такси.

След проведена процедура по реда на ЗОП Община Иваново е подписала 4-годишен договор за възлагане на обществена поръчка №Д-88/10.10.2014 г. с „Астон Сервиз“ ООД с предмет „Сметосъбиране, сметоизвозване на битови отпадъци, машинно метене и миене на улици, тротоари, площади и други обществени обекти, както и зимно поддържане на вътрешната улична мрежа на населените места в община Иваново“.

Услуги по разделно събиране и транспортиране на хранителни и кухненски биоотпадъци от търговски обекти, детски градини и други подобни

Съгласно чл.19, ал.3, т.10 от ЗУО кметът на общината е отговорен за разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.1 и т.2 Закона за местните данъци и такси.

Към момента на изготвяне на настоящата Програма на територията на регион Русе не са изградени основни съоръжения за третиране (оползотворяване) на отпадъци, а именно – Инсталация за сепариране (сортиране) на отпадъци и Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци. Предвидено е Инсталацията за сортиране да се изгради след учредяване на безвъзмездно, безсрочно право на строеж върху поземлен имот – собственост на Община Русе в полза на „Топлофикация – Русе“ ЕАД.

Услуги по разделно събиране и транспортиране на зелени биоотпадъци

Съгласно чл. 34, ал.1 ЗУО (в сила от 01.01.2013 г.) биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно и същите се третират чрез компостиране или анаеробно разграждане, по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Въвеждането на системи за разделно събиране и транспортане на зелени биоотпадъци ще се организира след изграждане на Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци – част от регионалната система за управление на отпадъците за регион Русе.

Към момента на територията на регион Русе не е изградено съоръжение за оползотворяване на биоразградими отпадъци.

Община Русе е заявила намерение да кандидатства по процедура BG16M10P002-2.001 „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци“.

Горепосочената Покана за набиране на проектни предложения е с крайна дата за подаване на документите 01 август 2016 г.

Община Русе е обявила открита процедура за избор на изпълнител по обществена поръчка с предмет „Дейности във връзка с подготовка на проектно предложение за финансиране изграждането на компостираща инсталация по Процедура за подбор на проекти BG16M10P002-2.001 по ОП „Околна среда 2014-2020“. Една от дейностите в процедурата е изготвяне на прединвестиционно проучване, което да доказва необходимостта от допълнителна инфраструктура в региона за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, в т.ч. по потоци отпадъци, както и да съдържа анализ за това кой подход е по-ефективен – обща за целия регион или за част от региона инфраструктура или поотделно за всяка община от РСУО.

Услуги по разделно събиране, транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на опасните битови отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО кметът на общината отговаря за организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане.

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.2 Закона за местните данъци и такси.

За да бъде системата достатъчно ефективна, населението трябва да бъде запознато не само със съществуването на системата, но също и с важността от опазване на околната среда. Кампаниите за повишаване на информираността на населението са много важен аспект за ползотворното функциониране на системата, като тези кампании трябва да бъдат периодично повтаряни.

Услуги по разделно събиране и транспортране на други битови отпадъци (например рециклируеми отпадъци, пепел и сгурия, текстилни и други потоци битови отпадъци)

Съгласно чл.19, ал.3, т.т.6 и 7 от ЗУО кметът на общината отговаря за:

- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

Съгласно правната норма на чл.33, ал.1 ЗУО системите за разделно събиране на отпадъчни материали и за разделно събиране на отпадъци от опаковки включват всички населени места с население, по-голямо от 5 000 жители, и курортните населени места. Считано от 01.01.2013 г. ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в горепосочените населени места са длъжни да събират разделно освен отпадъците от опаковки и отпадъчните материали и да ги предават на лица, притежаващи съответни документи, издадени по реда на ЗУО и ЗООС.

На територията на Община Иваново няма изградени системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци и отпадъчни материали.

Услуги по предварително третиране – сортиране/сепариране на оползотворимите битови отпадъци от събраните смесени битови отпадъци преди обезвреждането им

Към момента на изготвяне на настоящата Програма на територията на регион Русе не са изградени основни съоръжения за третиране (оползотворяване) на отпадъци – Инсталация за сепариране (сортиране) на отпадъци и Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци. Предвидено е Инсталацията за сортиране да се изгради след учредяване на безвъзмездно, безсрочно право на строеж върху поземлен имот – собственост на Община Русе в полза на „Топлофикация – Русе” ЕАД.

Подробна информация за Инсталацията за сортиране е дадена в т. *Инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и за други битови отпадъци* от Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците в Община Иваново.

Услуги по предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на битови отпадъци за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци

Съгласно чл.19, ал.3, т.4 от ЗУО кметът на общината отговаря за избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци.

Кметът на общината отговаря и за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места (чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО).

Оползотворяване на биоразградими отпадъци

За оползотворяване на биоразградимите отпадъци, генерирани от населените места в петте общини от регион Русе, в непосредствена близост до площадката на Регионално депо – Русе, местност „Под Ормана”, землище на гр. Русе, е отреден терен за бъдещо изграждане на Инсталация за компостиране и инсталация за сепариране на отпадъци. За теренът – бивш поземлен имот 000592, с обща площ 65,718 дка преди разделянето му на три отделни имота, със Заповед №РД-01-2166/16.06.2008 г. на Кмета на Община Русе е одобрен План за застрояване на местност „Под Ормана” за изграждане на Инсталация за компостиране и Инсталация за сепариране на отпадъци. С Решение № РУ 01-01/2006 г. на РИОСВ – Русе е одобрено инвестиционно предложение „Изграждане на инсталация за компостиране и сепариране на отпадъци”. Предвид факта, че горепосоченото инвестиционно предложение не е реализирано за период от 5 години от датата на постановяване на решението на компетентния орган, ИАА е загубил правно действие. За имота е приключила процедурата по промяна предназначението на земята.

Независимо от факта, че теренът е отреден за изграждане на инсталация за сортиране и компостиране на битови отпадъци, Общото събрание на РСУО за регион Русе не е взело решения по отношение на:

- определяне на отделните съоръжения за третиране на отпадъци, структурата и развитието на регионалната система за управление на отпадъци (чл.26, ал.1, т.4 ЗУО);
- приемане на инвестиционна програма за развитието на регионалната система за управление на отпадъците (чл.26, ал.1, т.7 ЗУО).

Целесъобразно е осигуряване на финансиране за проектиране и изграждане на Инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци (Инсталация за компостиране) чрез Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.". До 01 август 2016 г. общините могат да подават проектни предложения по процедура BG16M10P002-2.001 „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци"

Обезвреждане на битови отпадъци

Регионалното съоръжение за обезвреждане на битови отпадъци за регион Русе, включващ общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан, е Регионално депо – Русе. Депото се експлоатира от 01.01.2006 г. и на площадката му са изградени три клетки за неопасни отпадъци, две клетки за инертни отпадъци и две клетки за опасни отпадъци. "Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан" е изградено върху площ от 292,4 дка общинска земя, от които около 26 дка са отредени за клетки за опасни отпадъци. Има предвиден терен за бъдещо изграждане на още две клетки за неопасни отпадъци. Общият капацитет на трите клетки за неопасни отпадъци е 1 533 976 тона или 1 819 726 м³. Съгласно Условие 4.1. на КР №181-Н1/2010 максималният годишен капацитет на депото е 480 тона/ден неопасни отпадъци. Собственик на депото е Община Русе, а същото се стопанисва и експлоатира след провеждане на открити процедури по реда на ЗОП и избор на изпълнители за тази дейност.

За периода 01.01.2006 г. – 15.12.2010 г. оператор на Регионално депо – Русе е било ДЗЗД „Експлоатация на русенско регионално сметище", въз основа на договор № ЗОП-6/10.11.2005 г. между Община Русе и ДЗЗД ЕРРС с период на действие 5 години, считани от датата на подписването му.

След проведена процедура по реда на ЗОП с предмет „стопанисване и експлоатация на РД – Русе" е подписан 5-годишен договор №ЗОП-38/15.12.2010 г. между Община Русе и ДЗЗД „Оператор на регионално депо".

С Решение №1 по Протокол №2/15.12.2010 г. на Общото събрание на *Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Русе* е утвърдена единна цена за обезвреждане на тон депониран отпадък на територията на Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан, както следва:

1. Цена за обезвреждане на 1 тон битови и производствени отпадъци, които нямат опасни свойства (в клетки за неопасни отпадъци) – 12,02 лв./тон с ДДС;
2. Цена за обезвреждане на 1 тон строителни отпадъци (в клетки за инертни отпадъци) – 1,00 лв./тон с ДДС;

3. Цена за обезвреждане на 1 тон опасни отпадъци (в клетки за опасни отпадъци) – 27,09 лв./тон с ДДС;

4. Цена за операция по оползотворяване, обозначена с код R13 (съхраняване на отпадъци до извършване на която и да е от операциите по оползотворяване от букви "а" - "м" на §1, т.17 от ЗУО, освен временното съхраняване до събирането им от мястото на образуване) – 27,11 лв./тон с ДДС;

5. Цена за операция по обезвреждане, обозначена с код D 15 (съхраняване до извършване на която и да е от операциите по обезвреждане от букви "а" - "о" на §1, т.8 от ЗУО, освен временното съхраняване до събирането на отпадъците от мястото на образуването им) на херметически затворени и обезопасени за компонентите на околната среда стоманобетонни кубове с обезвредени в тях опасни отпадъци – 26,91 лв./тон с ДДС.

Срокът на договор №ЗОП-38/15.12.2010 г. между Община Русе и ДЗЗД „Оператор на регионално депо” е изтекъл на 15.12.2010 г.

Поради обжалване решението на възложителя за класиране и избор на изпълнител на ОП с предмет „Стопанисване и експлоатация на „Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан” Община Русе е сключила Договор №ЗОП-14 от 18.02.2016 г. с „Берус” ООД. Срокът на изпълнение на договора е до сключване на договор в резултат на обявената открита процедура, но не по-късно от 9 месеца. Цените на услугите, които операторът „Берус” ООД предоставя, а именно – обезвреждане на отпадъци в клетки за неопасни, инертни и опасни отпадъци са същите като цените на услугите по договор №ЗОП-38/15.12.2010 г. между Община Русе и ДЗЗД „Оператор на регионално депо”.

Към момента на изготвяне на Програмата за управление на отпадъците на Община Иваново 2016-2020 г. оператор на депото е „Берус” ООД, до влизане в сила на решението на възложителя за класиране на участниците и избор на изпълнител на обществената поръчка.

Осъществяване на мониторинг, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръженията за третиране и обезвреждане на битови отпадъци

Разходите за осъществяване на горепосочените дейности се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци съгласно чл.66, ал.1, т.3 от Закона за местните данъци и такси. От 01.01.2011 г. Община Иваново периодично превежда финансови средства (отчисления по чл.60 ЗУО) по банкова сметка на РИОСВ – Русе на база количеството депонирани битови отпадъци от населението на общината, въз основа на определения размер на отчисленията по чл.60 ЗУО. Размерът на отчисленията за клетка 1 и за клетка 2 за неопасни отпадъци е 3,50 лв./тон депониран отпадък. Размерът на отчисленията по чл.60 ЗУО се определя от собственика на депото (Община Русе). Целта на регулярното заплащане на отчисления по чл.60 ЗУО е да се акумулират средства за закриване на клетките за неопасни отпадъци, изградени на територията на Регионално депо – Русе, след изчерпване на капацитета им и осъществяване на последващ 30-годишен мониторинг.

Мониторинг на територията на територията на Регионално депо – Русе

Съгласно изискванията на *Наредба №6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци* Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години (чл.14, ал.5. от наредбата).

С условията, поставени в комплексното разрешително компетентният орган определя изискванията към процедурите за контрол и мониторинг, включително и определяне на индикаторните показатели и прага на замърсяване на подземните води, както и съответните изисквания за закриване на депото и за следексплоатационните грижи (чл. 15, ал.1, т.3 от наредбата).

С отчисленията по чл.60 ЗУО се акумулират средства за закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи за депото, включващи:

- Демонтаж на изградените постоянни съоръжения, които не са свързани с опазване на околната среда и с бъдещото функционално предназначение на терена;
- Контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Управление на инфилтратата от депото за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Управление на отделените от депото газове за срок не по-кратък от 30 години след закриване на депото;
- Почистване на наличните охранителни канавки за ограничаване на достъпа на водите до тялото на депото.

Мониторингът на компонентите и факторите на околната среда, в т.число и извършването на топография на депото, се осъществява по параметрите и с честотата, посочена в условията на КР №181-Н1/2010.

Община Русе като собственик на депото прехвърля задължението по извършване на изисквания се съгласно условията на КР мониторинг на изпълнителите по договорите за обществени поръчки за стопанисване и експлоатация на регионалното съоръжение, с които е сключила договори.

Рекултивация на клетка 1 за неопасни отпадъци, изградена на територията на Регионално депо – Русе

Капацитетът на клетка 1 за неопасни отпадъци е изчерпан и същата се е експлоатирила до 31.03.2013 г. От 01.04.2013 г. неопасни (в т.число битовите отпадъци, генерирани от населението на петте общини ползващи депото) отпадъци се обезвреждат посредством депониране в клетка 2 за неопасни отпадъци, изградена на територията на Регионално депо – Русе.

След проведена процедура по реда на ЗОП Община Русе е сключила Договор №ЗОП-36 от 23.07.2014 г. с изпълнител „Берус” ООД, с предмет „Избор на изпълнител на строително-монтажни работи (СМР) за изграждане на обект „Рекултивация на клетка 1 за

неопасни отпадъци на територията на Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан”. Срокът на изпълнение на договора е 24 месеца, а стойността му е 2 440 726.84 лв. с ДДС.

Рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци и съществуващи сметища на територията на община Иваново

Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.” няма да финансира дейности по закриване и рекултивация на съществуващи общински депа за битови (неопасни) отпадъци. Община Иваново като собственик на депата за отпадъци следва сама да осигури финансови средства за тяхната рекултивация и последващ мониторинг.

Повече информация по отношение на съществуващите общински депа за неопасни (битови) отпадъци е посочена в *VIII.5. Анализ и информация на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и осъществени мерки за тяхното възстановяване.*

Други услуги, свързани с отпадъците, предоставяни от общината

Съгласно чл.19, ал.3, т.5 кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община.

Към момента на изготвяне на настоящата Програма на територията на община Иваново няма изградени мощности за третиране на строителни отпадъци – депо за инертни отпадъци, площадки за оползотворяване на строителни отпадъци, мобилни инсталации и др. Най-близко разположената Инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци е изградена в ПИ с идентификатор 63427.92.6 по КК на гр. Русе, местност „Под Ормана”, землище на гр. Русе. Оператор на инсталацията е „Астон сервиз” ООД, а срокът на договора за наем е 5 години, считано от датата на подписването му. Строителните отпадъци, генерирани на територията на населените места от Община Иваново се транспортират до площадката на Инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци.

С Решение №601, прието с Протокол №25/22.05.2013 г. на Общински съвет – Русе са одобрени конкурсни условия за провеждане на публично оповестен конкурс за отдаване под наем за срок от 5 (пет) години на имот частна общинска собственост, за разполагане на мобилна инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци, намиращ се в местността „Под Ормана”, ПИ с идентификатор 63427.92.6, АЧОС № 5678/18.02.2009 г., площ 22 дка. Съгласно одобрените условия цената за оползотворяване на 1 тон строителни отпадъци не може да бъде по-висока от 8 лв./тон за целия срок на договора. Мобилната инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци е открита на 14.04.2014 г.

Съгласно чл.19, ал.3, т.12 кметът на общината отговаря за почистването от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 ЗУО.

Дейностите по почистване от отпадъци на общинските пътища не следва да се финансират от дейност 623 „Чистота” (приходи от такса битови отпадъци), тъй като същите не фигурират в обхвата на чл.66, ал.1, т.т.1-4 на ЗМДТ. Обезпечаването на

финансови средства за горепосочената дейност следва да е чрез общия бюджет на общината, а не чрез приходите от ТБО.

Услуги чрез прилагане на схемата за „Разширена отговорност на производителя“

Съгласно Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъци в настоящия раздел следва да се анализират обхванати населени места, основни задължения по договорите, времеви хоризонт, финансиране на схемата, съвместяване с общинските системи за разделно събиране на отпадъци; постигнатите и очакваните резултати от изпълнението на договорите по отношение на управление на съответните потоци отпадъци и приноса им към постигане на целите на общината за рециклиране и оползотворяване и намаляване на депонираните отпадъци.

В настоящия раздел следва да се анализира схемата и сключените договори на Община Иваново с организации за оползотворяване на следните видове специфични отпадъчни потоци категоризирани като такива в Националния план за управление на отпадъците: отпадъци от опаковки; ИУМПС; ИУЕЕО; отпадъчни масла и нефтопродукти; негодни за употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми.

Същност на схемата

При схема за „Разширена отговорност на производителя“ лицата, пускащи на пазара продукти, които след употреба се превръщат в масово разпространени отпадъци, са задължените по схемата лица и носят отговорност в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО за:

- постигане на количествените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид масово разпространен отпадък;
- съдържанието на опасни вещества в продуктите, които пускат на пазара;
- етикетиране и маркировка;
- разходите за управление на МРО, които се образуват след употребата на съответните продукти. Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и изхвърляне на определените за това места МРО.

Разширената отговорност на производителя може да се осъществи по два начина от задължените лица:

- Чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване на съответните МРО.
- Индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

Законодателството предоставя и възможност на задължените в схемата лица да заплащат продуктова такса в ПУДООС, вместо да реализират отговорността си чрез колективна система или индивидуално изпълнение. Продуктовата такса е нарастваща в

годините от въвеждането на схемата и много по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО.

Съгласно ЗУО „Пускане на пазара” е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

Организациите по оползотворяване и лицата, които изпълняват индивидуално задълженията си, са длъжни:

- да получат разрешително по реда на ЗУО за осъществяване на дейността като организации за оползотворяване или за индивидуално изпълнение и организация на дейностите по разделно събиране, подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване, както и осъществяване на информационни кампании за обществеността;
- да създават системи за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на съответния вид масово разпространени отпадъци на територията на Република България в съответствие с изискванията на нормативната уредба. Въвеждането на депозитни системи е доброволен инструмент, както за схемата за РОП така и за всички схеми за управление на отпадъците, които се прилагат в страната. Депозитни системи в страната се прилагат основно за бутилки от бира, пластмасови касетки за транспортиране на напитки и палети;
- да изпълняват програмата за управление на МРО, която са представили в МОСВ като условие за получаване на разрешителното и осъществяване впоследствие на дейността и да достигнат целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване;
- да осъществяват информационни кампании за обществеността;
- да представят информация, доклади и отчети пред МОСВ и ИАОС;
- да обхванат определен брой население чрез системите за разделно събиране на отпадъците, включително чрез поставяне на контейнери за разделно събиране в населените места.

Организациите по оползотворяване могат да извършват сами дейностите по разделно събиране, оползотворяване и рециклиране на МРО и/или да сключват договори за осъществяване на тези дейности с лица, които притежават площадки, техника и инсталации, както и оторизация по закон да извършват такива дейности.

Задължените лица в схемата могат да бъдат съдружници или акционери в ООп и да сключват договори с ООп, която да изпълнява от тяхно име задълженията за постигане на целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на съответния МРО, който е в резултат на крайната употреба на продукта, който са пуснали на пазара.

Община Иваново няма сключени договори за сътрудничество с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци поради липса на интерес от страна на организациите за оползотворяване и др. лица, притежаващи документ за дейности с отпадъци, издаден по реда на ЗУО.

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ГПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води

Специфично за утайките от ГПСОВ е регулацията на цените на ВиК услугите от независим национален регулатор – Комисия за енергийно и водно регулиране, поради естествения монопол на тази услуга.

Цената на услугата, предмет на регулация, включва и разходите, свързани с транспортиране и третиране на утайките от ГПСОВ. Гражданите имат право на участие при обсъждането от КЕВР на цените на ВиК услугите. Освен това при ползване на външни услуги, свързани с третиране на утайките от ГПСОВ на населени места, ВиК операторите са длъжни да избират изпълнители по реда на европейското и съответното национално законодателство за обществени поръчки.

Генерираните и обезводнени утайки от ГПСОВ предварително се съхраняват на отредени площадки на територията на станцията.

Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци, се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация.

На национално ниво способите за обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ са се разширили спрямо 2006 г., когато депонирането на утайки от отпадъчни води е съставлявало 60% от общото им количество. През 2012 г. този процент е намалял на 11% от общото им количество.

Националният план за управление на утайките от отпадъчни води в България включва набор от мерки за обезвреждане и оползотворяване на утайките от ПСОВ до 2020 г. Съществува известна колизия между проектите за управление на утайките при изграждането и модернизацията на ПСОВ и предложенията в Националния план за управление на утайките, като в първите е включена възможността за депониране, докато в Националния план този способ не се насърчава.

Анализът на възможностите за оползотворяване на утайките от ПСОВ показва, че има възможност близо 100% от утайките от ПСОВ да бъдат оползотворени в земеделието и при рекултивацията на нарушени терени.

VIII.6.2. ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В СЕКТОРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Подход при определяне на размера на цените и на таксите за услугите в сектора на управление на отпадъците
--

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците, е регламентиран със Закона за местните данъци и такси.

Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса “битови отпадъци” за населените места от общината при спазване на следните принципи:

- възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата;
- създаване на условия за разширяване на предлаганите услуги и повишаване на тяхното качество;
- постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на таксата.

Дейности, финансирани от приходите от такса за битови отпадъци

Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по събирането, транспортирането и обезвреждането или оползотворяването в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя по реда на чл. 66 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване (чл.62 ЗМДТ).

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
2. събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Независимо, че отговорностите на кмета на общината, посочени по-горе, произтичат от чл.19, ал.3 от Закона за управление на отпадъците, видът на услугите, които могат се финансират от приходите от такса битови отпадъци, **е регламентиран** в чл. 62, ал.1 на Глава трета *Местни такси*, Раздел *I.Такса за битови отпадъци* на Закона за местните данъци и такси. Одобрената план-сметка за определяне **разходите** на общините за всяко населено място за всяка от дейностите по чл.62, ал.1 подлежи на проверка от Сметната палата (чл.66, ал.5 ЗМДТ).

В Одитните доклади на Сметна палата е отразено, че все още съществува практика общините да залагат като допустими за финансиране чрез приходите от таксата за битовите отпадъци дейности, които не кореспондират с чл.62, ал.1 ЗМДТ – например

дейности по почистване на общински пътища извън населените места, дейности по събиране, транспортиране и третиране на отпадъци, различни от битовите (строителни, опасни болнични и др.).

Отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

Отчисленията за депониране на отпадъци по чл.60 и чл.64 ЗУО са елемент на план-сметките за таксата за битови отпадъци на общините считано от 01 януари 2011 г. От момента на въвеждането им до изготвянето на настоящата Програма размерът на отчисленията по чл. 64 ЗУО (за акумулиране на средства за изграждане на нови инсталации за третиране на отпадъци) се е увеличил значително – от 3 лв./тон (2011 г.), 9 лв./тон (2012 г.), 15 лв./тон (2013 г.), 22 лв./тон (2014 г.), 28 лв./тон (за 2015 т.) и 36 лв./тон (за 2016 т.). В *Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци* размерът на отчисленията по чл.64 ЗУО е нормативно определен до 2020 г., като тенденцията е той да нараства (с оглед насърчаване оползотворяването на отпадъците и намаляване на количествата депонирани отпадъци). Нормативната уредба дава възможност да не се заплащат отчисления по чл.64 ЗУО при изпълнение на т.нар. цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъци и биоотпадъци, които се отчитат общо на ниво регион.

Изпълнение на цели по чл.31, ал.1 ЗУО и намаляване и/или освобождаване от заплащане на отчисленията по чл.64 ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

Във всеки от **регионите** (определени с НПУО 2014-2020 г.) системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали (хартия, картон, пластмаси, метал, стъкло) и биоотпадъци се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби и наредбата по чл. 43, ал. 5 от ЗУО (Наредба за разделно събиране на биоотпадъците).

Методите за изчисляване на изпълнението на целите се определят с *Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците*.

Във всеки от регионите, определени с НПУО, целите се изпълняват **съвместно** от всички общини в региона, в съответствие с решението на Регионалното сдружение (чл.26, ал.1, т.6 ЗУО).

За обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци се правят отчисления, които:

- имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване;

- се определят в левове за един тон депониран отпадъци и се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Таблица VIII.6-1 Количествени цели за оползотворяване на биоотпадъците

Година	Цел
До 31.12.2016 г.	Не по-малко от 25% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.
До 31.12.2020 г.	Не по-малко от 50% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.
До 31.12.2025 г.	Не по-малко от 70% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Целите се постигат **съвместно** от Регионалното сдружение. Кметовете на общините от РСУО за регион Русе осигуряват съвместно постигане на целите за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци. Разпределението на задълженията за изпълнение на целите се определя с решение на общото събрание на РСУО.

В срок до 10 септември председателят на РСУО за регион Русе следва да представя на МОСВ следната информация:

- Данни за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- Количествата образувани битови отпадъци;
- Количествата разделно събрани и рециклирани битови отпадъци;
- Количества на депонираните отпадъци/биоразградими,

които се обобщават от експерти на министерството в срок до 20 септември.

В срок до 15 октомври експерти на МОСВ, ИАОС и РИОСВ следва да извършат:

- Оценка / верифициране на данните;
- Мотивиран доклад с констатации относно постигането на целите

и въз основа на анализа на данните се издава Заповед на Министъра на околната среда и водите с определяне на общините, които са изпълнили целите по чл.31, ал.1 ЗУО и чл.8, ал.1 от *Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците* за предходната година.

Ежегодно Общинските съвети приемат план-сметки за приходите, от които ще се финансират разходите за всяка от дейностите през следващата година, като размерът не може да бъде променян през годината. Видно от горното е, че необходимите финансови средства за управление на дейностите по отпадъците зависи от размера на отчисленията по чл.64 ЗУО, респективно от количеството на депонираните отпадъци. От друга страна общинските администрации са заинтересовани да постигнат и докажат пред МОСВ изпълнението на целите, като по този начин една част от елементите на таксата да се намали, респективно няма да се събира от населението на всички общини, ползващи бъдещата регионална система за управление на отпадъците за регион Русе. Определянето на висок размер на таксата за битови отпадъци би довело и до увеличаване на дела на несъбираемост от населението и бизнеса.

Определяне на такса за битови отпадъци според количеството генерирани отпадъци. Методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне на размера на таксата за битови отпадъци

С изменението на Закона за местните данъци и такси (ДВ, бр. 119 от 2002 г., в сила от 01.01.2004 г.) е регламентирано, че размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Вече повече от десет години нееднократно е бил повдиган въпроса за правомерното и законосъобразно определяне на този вид местна такса по изключението, предвидено в ал.2 на чл.67 от ЗМДТ. В съдебната система също има практика, която понякога е противоречива по отношение на начина на определяне на ТБО.

На м.септември 2013 г. Омбудсманът на Република България е сезирал Общото събрание на колегиите на ВАС с искане за приемане на тълкувателно решение по въпроса дали определянето на размера на ТБО пропорционално на данъчната оценка на имота по реда на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ променя нейния характер, превръщайки я в скрит имуществен данък. В искането си Омбудсманът се позовава на противоречивата съдебна практика и на различните тълкувания относно определянето на ТБО по реда на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ.

Съгласно чл. 141, ал. 4 от Конституцията, общинският съвет определя размера на местните такси по ред, установен със закон. В чл. 67, ал. 1 от ЗМДТ, законодателят е въвел принципа, че размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Изключение се допуска, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци и размерът на таксата се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет (чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ). Изключението, което под условие законът допуска обаче, се възприема като възможност за алтернативен избор от страна на общинските съвети и без да се посочват обективни причини, които водят до невъзможност да се установи количеството на битови отпадъци, таксата се определя дори не на ползвател, а директно върху основа, определена от общинския съвет, най-често в промили върху данъчната оценка на имотите. Според националният омбудсман подобен подход нарушава и основни принципи при определяне размера на таксите, заложи в чл. 8 от ЗМДТ – възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата и постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на местните такси.

Освен това се констатира, че общинските съвети, при определяне размера на таксата, правят разграничение в зависимост от това дали имотите са на граждани или предприятия, както и за какво се използват от предприятията – за жилищни или нежилищни нужди. Основание за подобно разграничение не се съдържа в ЗМДТ. Качеството на лицето – собственик или ползвател на имота, както и предназначението на имота не оказва влияние върху разходите за извършване на услугата.

До м.ноември 2013 г. ЗМДТ изискваше размерът на таксата да се определя според количеството на битовите отпадъци, а когато то не може да се установи, размерът на таксата да се определя върху основа, определена от общинския съвет. Тази формулировка

доведе до практиката в страната размерът на такса битови отпадъци да се определя на база данъчната оценка на недвижимите имоти.

С приетият от Народното събрание ЗИД на ЗМДТ, ДВ бр.101 от 2013 г. беше изменен текста на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ, с което отпадна възможността общините да събират ТБО в размер, определен на база данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. Промяната следваше да влезе в сила от 01.01.2015 г. Според §13а от Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) до 30 март 2015 г. Министерският съвет съвместно с НСОРБ разработва методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, и внася в Народното събрание проект за изменение на чл. 66 и чл. 67 от ЗМДТ.

Първоначално новият метод за определяне на таксата трябваше да започне да действа от 1 януари 2015 г., но с изменението на ЗМДТ (ДВ, бр.105 от 2014 г.) този срок беше променен на **1 януари 2016 г.**, а срокът за разработване на методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне размера на таксата за битови отпадъци беше отложен до **30 март 2015 г.**

С приемането на ЗИД на ЗМДТ (обн., ДВ бр. 95 от 2015 г.) са променени сроковете за влизане в сила на закона, както следва:

- по отношение определянето на размера на таксата – в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет, която не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена – текстът влиза **в сила от 01.01.2017 г.**;
- по отношение разработване на методика за изготвяне на план-сметката – в срок **до 31 март 2016 г.**

Предвид гореизложеното не може да се твърди, че към момента в България има система „плащане при изхвърляне”, тъй като потребителите на услугата, свързана с управлението на битовите отпадъци, не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци.

Според ЗМДТ общинският съвет може да освобождава отделни категории лица изцяло или частично от заплащане на отделни видове такси по ред, определен в Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги (чл. 9 от ЗМДТ). Този текст от Закона е основание общините да стимулират домакинствата и фирмите, които участват в различни форми на разделно събиране на различните групи отпадъци.

Справедливост при определяне на такса битови отпадъци

В рамките на проект *ISWA Как да се формира правилно такса битови отпадъци* е издадено Ръководство „Принципи, практики и приложение на такса битови отпадъци”, 2011 г., което е публикувано на интернет-страницата на МОСВ.

http://www.moew.government.bg/files/file/Waste/Biowaste/Stage_XI/XI-II_Waste_fee_BG.pdf

По-долу са представени основни моменти и изводи при определянето на таксата за битови отпадъци.

Такса битови отпадъци представлява важен компонент от всяка съвременна система за управление на отпадъците. Въпреки това понякога не се обръща достатъчно внимание на този елемент и такса битови отпадъци не се прилага по начин, който спомага за постигане на желаните ефекти не само по отношение на финансирането на цялата система, но също така и за да се осигури цялостно управление за насърчаване на генераторите на отпадъци да се възползват напълно от цялата система, по-специално възможностите за осигуряване на подсистеми за разделно събиране на подходящи отпадъчни потоци, които да се предоставят от цялостен системен оператор.

Степента на **справедливост** на таксата за битови отпадъци, налагана на потребителите, е един от най-дискутираните аспекти по време на въвеждане или промяна на таксата. Почти е невъзможно да се въведе такса битови отпадъци с единодушно съгласие и тя да се възприема като справедлива от всички заинтересовани страни. Задачата на лицата, вземащи решения по управление на отпадъците, е да се намери точният баланс. Всеки модел на такса битови отпадъци притежава своя специфична степен на несправедливост в зависимост от съответните заинтересовани страни. Освен това трябва да се отчита факта, че някои данни, необходими за оценка на справедливостта на такса битови отпадъци са трудно достъпни. Всяко допълнително измерване на количеството (теглото) на отпадъците, обема на отпадъците струва толкова повече, колкото е по-малка единицата, с която ще се измерва. Количеството на отпадъците, образувани в една община, може да се измери лесно чрез претегляне на превозното средство за събиране на отпадъците на съоръжението за третиране на отпадъци. Измерването на количеството на отпадъците от един контейнер за събиране изисква много повече усилия. Измерването на количеството на отпадъците от различни потребители (например жителите на многоетажна сграда), които изхвърлят отпадъците си в един контейнер, също изисква много допълнителни изисквания.

Препоръчително е общините да прилагат такса битови отпадъци на основа на един имот (сграда) и да не практикуват допълнително разделяне на таксата за отделните домакинства / собственици. В случай, че се изисква такова разделяне от жителите това е задача на домоуправителя на сградата, като всички детайли (поделяне на разходите въз основа на площта на имота или броя на членовете на отделните домакинства и т.н.) се решават от собствениците на общото събрание.

Изчисляване и абсолютно сигурно измерване на отпадъците от всеки отделен източник на образуване е възможно, само ако не се осъществява събиране на отпадъци на обществени места и само когато на всеки генератор на отпадъци е предоставен индивидуален контейнер. От години на пазара се предлагат и „технически” решения за преодоляване на тази тенденция (събиране на битови отпадъци в контейнери със заключващи се капаци) обаче при непропорционално висока цена в комбинация с вероятността, че някои от участниците в системата изхвърлят своите отпадъци до контейнера, но не и вътре в него.

Едно практическо решение е, отчитайки количеството на отпадъците, е такса битови отпадъци да е формирана в зависимост от големината на контейнера и честотата на събиране на отпадъците. Ако таксата трябва да отчита реалното тегло или обема на отпадъците в контейнера, по време на изпразване е необходимо да се извършат

допълнителни измервания. Опитът показва, че това допълнително измерване осъществява услугата по събиране на отпадъците.

Разходите за събиране на отпадъците се увеличават с 10 до 15% в случай, че се извършва измерване на обема и/или теглото на всеки контейнер за събиране на отпадъците.

Счита се, че само променливите разходи могат да бъдат променяни с количеството на отпадъците и че променливите разходи са само определена (малка) част. Фиксираните разходи като разходи за превозно средство за събиране на отпадъците, разходи за гориво, персонал, не зависят от количеството на отпадъците (т.е. дали контейнера е пълен или пълен само на 60%).

Фиксирани разходи са разходите, които не зависят от количеството на изхвърлените отпадъци в определен набор от контейнери, които следва да бъдат обслужени. Фиксираните разходи са разходите за събиране, всички административни разходи, всички разходи за връзки с обществеността и разходите за събиране на рециклируеми отпадъци, които са обхванати от такса битови отпадъци. Единствените променливи разходи са тези, свързани с третирането на отпадъците и малка част от разходите за събиране.

Опитът показва, че 2/3 от всички разходи за изхвърляне на отпадъците, или дори повече, са фиксирани разходи и във всеки случай са значително по-високи от променливите разходи. Колкото по-ниска е цената за третиране на отпадъците по-голямо е съотношението на увеличение на фиксираните разходи. Изчислението показва колко ограничен може да бъде ефекта от прилагане на такса битови отпадъци в зависимост от количеството, когато се отчита реалното изражение. Например фиксираните разходи се приемат за 70% от общите разходи, даден имот притежава контейнер напълнен наполовина, съседният имот притежава същият контейнер но пълен. Разходите за събирането на контейнерите от тези два адреса се различават само с 15% – делът на променливите разходи (= 30%), разделен на две (половината количество), но не 50%, както обикновено се възприема.

Понякога фиксирани и променливи разходи се таксуват отделно, като основна такса и допълнителна такса.

Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти в сектора за управление на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците.

Практиката в различните европейски страни включва разнообразни икономически инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, които могат най-общо да бъдат сведени до следните групи:

❖ **Отчисления за депониране и третиране**

Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци. Тази група икономически инструменти имат за цел да стимулират по-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците, като налагат по-високи такси за третираните отпадъци, които не съответстват на тази йерархия, например върху депонираните отпадъци.

❖ **Схеми „Плащане при изхвърляне” (“Pay-as-you-throw” schemes – PAYT)**

Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н. Системи, при които е налице заплащане за услугата по управление на отпадъците на базата на фиксирана ставка на домакинство или потребител, не могат да се причислят към схемите „Плащане при изхвърляне”.

❖ **Схеми за отговорност на производителя и вносителя**

Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци. Тази схема се прилага в България относно 6 групи масово разпространени отпадъци и е представена детайлно в предходната точка.

- ❖ Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- ❖ Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци;
- ❖ Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или напълно безвъзмездно финансиране. Прилага се широко чрез подкрепа от еврофондовете и от националните бюджети на проекти за управление на отпадъците, най-вече инфраструктурни общински проекти.

Почти без изключение общините в България определят таксата битови отпадъци като процент от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като процент от данъчната оценка от тази, определяна за фирмите и другите юридически лица.

Таблица VIII.6-2_Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО, преведени по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ – Русе за периода 2011 г. – 2015 г.

Година	Отчисления по чл. 60 ЗУО, лв.	Отчисления по чл. 64 ЗУО, лв.	Обща сума, лв.
2011	355 565,08	306 623,84	662 188,92
2012	311 375,05	882 312,51	1 193 687,56

Година	Отчисления по чл. 60 ЗУО, лв.	Отчисления по чл. 64 ЗУО, лв.	Обща сума, лв.
2013	310 096,78	1 675 470,15	1 985 566,93
2014	307 631,73	2 091 074,48	2 398 706,21
2015	304 672,69	2 495 319,68	2 799 992,37
Общо	1 589 341,33	7 450 800,66	9 040 141,99

Обезпечения (отчисления) по чл.60 от ЗУО

Отчисленията се правят от собственика на депото, за всеки тон отпадък депониран на Регионално депо за неопасни отпадъци местност „Под Ормана”, землище на гр. Русе. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на съответното депо да се акумулират финансови средства, които собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация след изчерпване на капацитета му, както и извършване на 30-годишен мониторинг на компонентите на околната среда.

Размерът на обезпеченията на тон отпадък се актуализира от собственика на депото на всеки три години, в съответствие с индекса на потребителските цени, публикуван от НСИ, и/или при промяна в параметрите за определянето му, която води до изменение от над 15% от първоначално определения размер на отчисленията за тон депониран отпадък

Обезпеченията могат да бъдат под формата на:

- ❖ Месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или
- ❖ Месечни отчисления със специално предназначение, блокирани за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване от директора на РИОСВ, или
- ❖ Банкова гаранция в полза на съответната РИОСВ на територията, на която се намира депото.

Нормативната уредба, регламентираща реда и начина за определяне на обезпеченията стартира с приемането на *Наредба №14 от 15.11.2010 г. за реда и начина за изчисляване на размера на отчисленията и разходване на събраните средства за дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадките на депата за отпадъци*, одобрена от министъра на финансите и министъра на околната среда и водите, а след нейната отмяна – в съответствие с *Наредба №7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изискван при депониране на отпадъци*.

С Решение №1096, прието с Протокол №54/27.01.2011 г. на Общински съвет – Русе е определен размера на отчисления за закриване и следексплоатационни грижи на клетка 1 за неопасни отпадъци на територията на Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан в размер на 3,50 лв./тон депониран отпадък в клетката.

Размерът на отчисленията за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото в левове на тон отпадък се определя от собственика на депото въз

основа на инвестиционен проект и/или проект за рекултивация по формула, посочена в Приложението към Наредба № 14/15.11.2010 г. (отм.).

Общият размер на обезпеченията за рекултивация на клетка 1 на Регионално депо – Русе е определен като сбор от:

- количествено-стойностни сметки, определени в проекта за рекултивация, възлизащи на 2 662 644,88 лв. с ДДС и
- общата стойност на дейностите за премахване на сгради и съоръжения след приключване дейността на площадката, извършване на мониторинг и др. – 300 000 лева, или общо 2 966 645 лв. с ДДС.

Към 01.01.2011 г. остатъчният капацитет на клетка 1 за неопасни отпадъци възлиза на 150 000 м³ (22,68 % от общия капацитет на клетката). Средствата за рекултивацията на 77,32 % от капацитета на клетка 1 за неопасни отпадъци се осигуряват от Община Русе в качеството ѝ на собственик на депото предвид факта, че периода 2006 – 2011 г. не са събирани отчисления за рекултивация и мониторинг на клетката. Към момента на изчисляване на размера на отчислението по чл.60 ЗУО за клетка 1 и при прогнозна стойност на СМР 2 662 644,88 лв. с ДДС 77,32 % от сумата е възлизала на 2 293 810 лв.с ДДС. След провеждане на открита процедура по реда на ЗОП стойността на обществената поръчка е редуцирана на 2 440 726.84 лв. с ДДС, т.е. стойността на сумата, заплатена за рекултивационни дейности за минал период от Община Русе е намалена.

Финансовите средства, акумулирани като отчисления по чл.60 ЗУО за Регионално депо – Русе, заплатени от Община Иваново за периода 2011 г. – 2015 г., са както следва:

Таблица VIII.6-3 Финансови средства заплатени от Община Иваново по чл.60 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани битови отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.60 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОС – Русе)	Преведени отчисления по чл.60 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.60 ЗУО, лв
2011	4835,52	16924,32	16924,32	0
2012	5067,72	17737,02	17737,02	0
2013	5413,14	18945,99	18945,99	0
2014	4689,50	16413,25	16413,25	0
2015	4798,44	16794,54	16794,54	0
Общо	24804,32	86815,12	86815,12	0

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ – Русе са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл.64 от ЗУО

Тези отчисления се правят за всеки тон депониран отпадък с цел акумулиране на финансови средства както за изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и

строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на нормативните изисквания, така и за извършването на последващи експлоатационни разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци.

Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулира община Иваново да се намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците.

Размерът на отчисленията по чл.64 ЗУО, които Община Иваново заплаща по банкова сметка на РИОСВ – Русе за обезвреждане на битовите отпадъци, генерирани на територията на населените места от общината, на регионално депо за неопасни отпадъци в местност „Под Ормана”, землище на гр. Русе, са както следва:

- За 2011 г. – 3 лв./тон;
- За 2012 г. – 9 лв./тон;
- За 2013 г. – 15 лв./тон;
- За 2014 г. – 22 лв./тон;
- За 2015 г. – 28 лв./тон;
- За 2016 г. – 36 лв./тон.

За съществуващите общински депа за неопасни отпадъци по чл. 2, ал. 3, т. 3 от Наредбата, които функционират до въвеждане в експлоатация на съответното за общината регионално съоръжение, размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък е в **двоен размер** на отчисленията по ал. 1, т. 1 за съответната година до изпълнение на поне едно от условията по § 4.

Финансовите средства, акумулирани като отчисления по чл.64 ЗУО за Регионално депо Русе за периода 2011 г. – 2015 г., са както следва:

Таблица VIII.6-4 Финансови средства, заплатени от Община Иваново по чл.64 ЗУО, лв

Година	Количество депонирани битови отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.64 ЗУО, лв.
2011	4835,52	14506,56	14506,56	0
2012	5067,72	45609,48	45609,48	0
2013	5413,14	81197,10	81197,10	0
2014	4689,50	103169	103169	0
2015	4798,44	134356,32	134356,32	0
Общо	24804,32	378838,46	378838,46	0

Стимули в сектора на управление на отпадъците

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно до 2020 г. от всеки от регионите:

- ✚ при изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране (отчисленията за депониране на битови отпадъци);
- ✚ при изпълнение на целите за намаляване на депонирането и оползотворяването на биоразградими битови отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци (отчисленията за депониране на битови отпадъци) общините могат да се освободят авансово от заплащане на отчисленията за депониране, ако отговарят на определени условия, регламентирани с Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.

Следователно, ако общините изпълнят двете горепосочени цели, те се освобождават 100% от заплащане на отчисленията по реда на чл.64 ЗУО.

Съществен стимул за общините да преминат към регионален принцип на управление на отпадъците е разпоредбата на ЗУО, приета през 2010 г., съгласно която общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, ПУДООС или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

Поносимост на такса битови отпадъци

Друга важна характеристика на такса битови отпадъци е нейната поносимост за населението на страната. По правило критерий за способността за плащане (платежоспособността) е някакъв обществено приет праг на дела на разходите за такса битови отпадъци в домакинския бюджет. По отношение прага за определяне на социалната поносимост на такса битови отпадъци в ЕС се приема, че такава е налице, когато стойността на таксата не надхвърля 1% от средния годишен доход на домакинство в съответния регион. Това е и изискване на документа „България – указания за АРП на проекти в областта на битовите отпадъци, финансирани от ЕФРР през периода 2007-2013”, разработен от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”.

Съгласно изготвения от МОСВ документ *Насоки за анализ на разходите и ползите на проектите*, таксата за битови отпадъците не трябва да надвишава 1% от средномесечния доход на домакинствата. Тази граница може да се увеличи временно до достигане на максимум 1,5%, в случай че финансовата устойчивост на проекта е застрашена по друг начин.

Налице е значителна разлика в таксата за отпадъците от двете потребителски групи – домакинства и юридически лица, като икономическите субекти, плащайки значително по-висока цена на практика субсидират населението. Това не е в съответствие с принципа „замърсителят плаща”.

При праг на поносимост от 1,2% (само в изключителни случаи се допуска повишаването на разходите за управление на отпадъците в диапазона 1-1,5% от средните годишни доходи на домакинствата) и при 100% събираемост на такса битови отпадъци за периода до 2020 г., постъпленията от такса битови отпадъци покриват оперативните разходи за всяка една година от прогнозния период, като остават определен размер средства, които могат да се използват за инвестиционни цели. При това допускане

сумарно за целия програмен период 2014-2020 г. постъпленията от такса битови отпадъци ще покрият 27% от прогнозните инвестиции (т.е. 354,5 млн.лв.).

Поради очакваният нисък прогнозен бюджет от ОПОС 2014-2020 г. за приоритетната ос, свързана с управлението на отпадъци, се налага разработването на различни възможности за осигуряване на финансиране на инвестиционната програма. Възможни решения следва да се търсят и по линията на ПЧП, като например възможността да се насочат частни инвестиции в изграждането на сепариращи инсталации и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове.

Предвиждания на ОП „Околна среда 2014-2020 г.” от гледна точка на нуждите на общината в сектор отпадъци

В Таблица VIII.6-5 по-долу е посочено индикативното разпределение на средствата по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.” по приоритетни оси и източници на финансиране (Европейски съюз, държавен бюджет).

Таблица VIII.6-5 Разпределение на финансовия план по приоритетни оси, фондове, категории региони и тематични цели (в евро)

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
Води	Кохезионен фонд (КФ)		Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	1 016 870 809	179 447 790	1 196 318 599
Отпадъци	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	244 616 731	43 167 659	287 784 390
Натура 2000 и биоразнообразие	Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)	По-слабо развити региони	Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	86 181 500	15 208 500	101 390 000
Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища	Кохезионен фонд (КФ)		Насърчаване на адаптирането към последиците от изменението на климата, превенция и управление на риска	66 749 074	11 779 249	78 528 323
Подобряване качеството на	Кохезионен фонд (КФ)		Опазване и защита на околната среда и	50 000 000	8 823 530	58 823 530

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
атмосферния въздух			насърчаване на ефективното използване на ресурсите			
Общо				1 464 418 114	258 426 728	1 722 844 842

Приоритетна ос 2 „Отпадъци” на ОПОС в програмен период 2014-2020 г. ще финансира основно дейности по изграждане на съоръжения/инсталации за третиране на битови отпадъци – инсталации за сортиране, компостиране, анаеробно разграждане и т.н.

Целта на приоритетна ос 2 е постигане на съответствие с йерархията при управлението на отпадъците съгласно Директива 2008/98/ЕО. В резултат от изпълняваните мерки ще се постигне намаляване количеството на депонираните битови отпадъци (БО) чрез повторна употреба, рециклиране и оползотворяване. Най-голям дял от депонираните битови отпадъци са биоразградимите. Инвестиционните мерки ще доведат до постепенното намаляване на количествата на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани/оползотворени биоразградими отпадъци.

Мерките за подобряване управлението на битовите отпадъци съгласно йерархията и за изпълнение на законодателни изисквания са както следва:

- Проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба, за поправка и подготовка за повторна употреба, вкл. осигуряване на съоръжения и техника за целите на дейността;
- Проектиране и изграждане на площадки и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци;
- Осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци;
- Проектиране и изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими и /или зелени отпадъци,
- Проектиране и изграждане на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община;
- Проектиране и изграждане на съпътстваща инфраструктура към описаните по-горе инсталации (напр. електроснабдяване, път, водоснабдяване), която обслужва само изгражданите обекти;
- Дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на управлението на отпадъците, както и въвеждане на нови технологии и организиране на информационни кампании, насочени към предотвратяване образуването на отпадъци и формирането на общество с нулеви отпадъци („zero waste“ society).

Бенефициенти по Приоритетна ос 2 „Отпадъци” на ОПОС 2014-2020 г. са общини; юридически лица със стопанска цел; структури /звена в структурата на МОСВ; юридически лица с нестопанска цел – за дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти.

Към момента като цяло населението в Р България и в частност населението на Община Иваново не събира разделно биоразградимите си отпадъци и не ги компостира.

Отпадъците от обществените паркове, гробища, крайпътни насаждения (листа, клони) и др. обикновено най-често се събират разделно от дружества, които поддържат зелените площи и извършват дейности по озеленяване. Тези отпадъци се транспортират разделно от другите битови отпадъци, но в крайна сметка се обезвреждат съвместно с битовите, посредством депониране. Въвеждането на разделно събиране и третиране на “зелени” отпадъци, генерирани от дейностите, свързани с поддръжката на зелените площи в градовете (напр. листа, окосена трева, клони и др.) е част от системата за управление на този вид отпадъци и поетапно изграждане на системи за събиране.

Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). За биологично третиране на биоразградимите отпадъци се изграждат съоръжения и инсталации за компостиране, анаеробно третиране и механично-биологично третиране, които се разполагат на открити и покрити площадки или в затворени помещения.

Одобрени План-сметки на Община Иваново за периода 2011 – 2016 г.

С Решение №37 по Протокол №6 от 21.01.2016 г. на Общински съвет – Иваново е приета План-сметката на разходите за услугите по сметосъбирането и сметоизвозването, обезвреждането на битовите отпадъци в депа или други съоръжения и чистотата на териториите за обществено ползване за 2016 година в размер на 563 570 лв.

Разходите са планирани на база прогнозни количества битови отпадъци 4 228 тона за 2016 г. (за Община Иваново).

От направения преглед на одобрените план-сметки на Община Иваново за периода 2011 – 2016 г. могат да се направят следните обобщения и констатации:

- ❖ Разходите за дейността по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения за третирането им варират от 40,86% до 65,18%; стабилизиране около 45%;
- ❖ Разходите за дейността по обезвреждане на битови отпадъци варират от 20,7% до 39,73%;
- ❖ Разходите за дейността по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване от 5,95% до 21,73%;

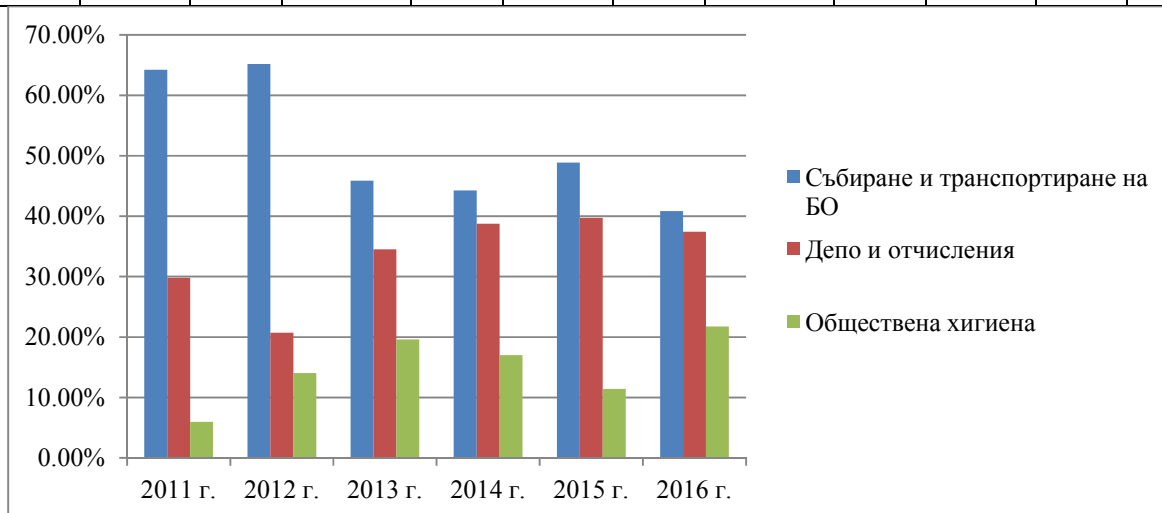
Анализът на приетата от Общински съвет – Иваново план-сметка за 2016 г. показва, че:

- 40,86% от разходите за всички дейности са предвидени за дейности по събиране и транспортиране на битови отпадъци;
- 29,8% от всички разходи се падат на отчисленията по чл. 60 и чл. 64 ЗУО;
- 21,73% от разходите за всички дейности, които ще се финансират от план-сметката, се падат на дейностите по чл.66, ал.1, т.3 ЗМДТ;
- 21,73% от разходите за всички дейности се падат на поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

В Таблица VIII.6-6 по-долу са показани финансовите средства, включени в одобрените от Общински съвет – Иваново План-сметки за такса битови отпадъци за периода 2011 г. – 2016 г., по видове дейности – чл.66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси.

Таблица VIII.6-6 План-сметки за такса битови отпадъци за Община Иваново, 2011 г. – 2016 г.

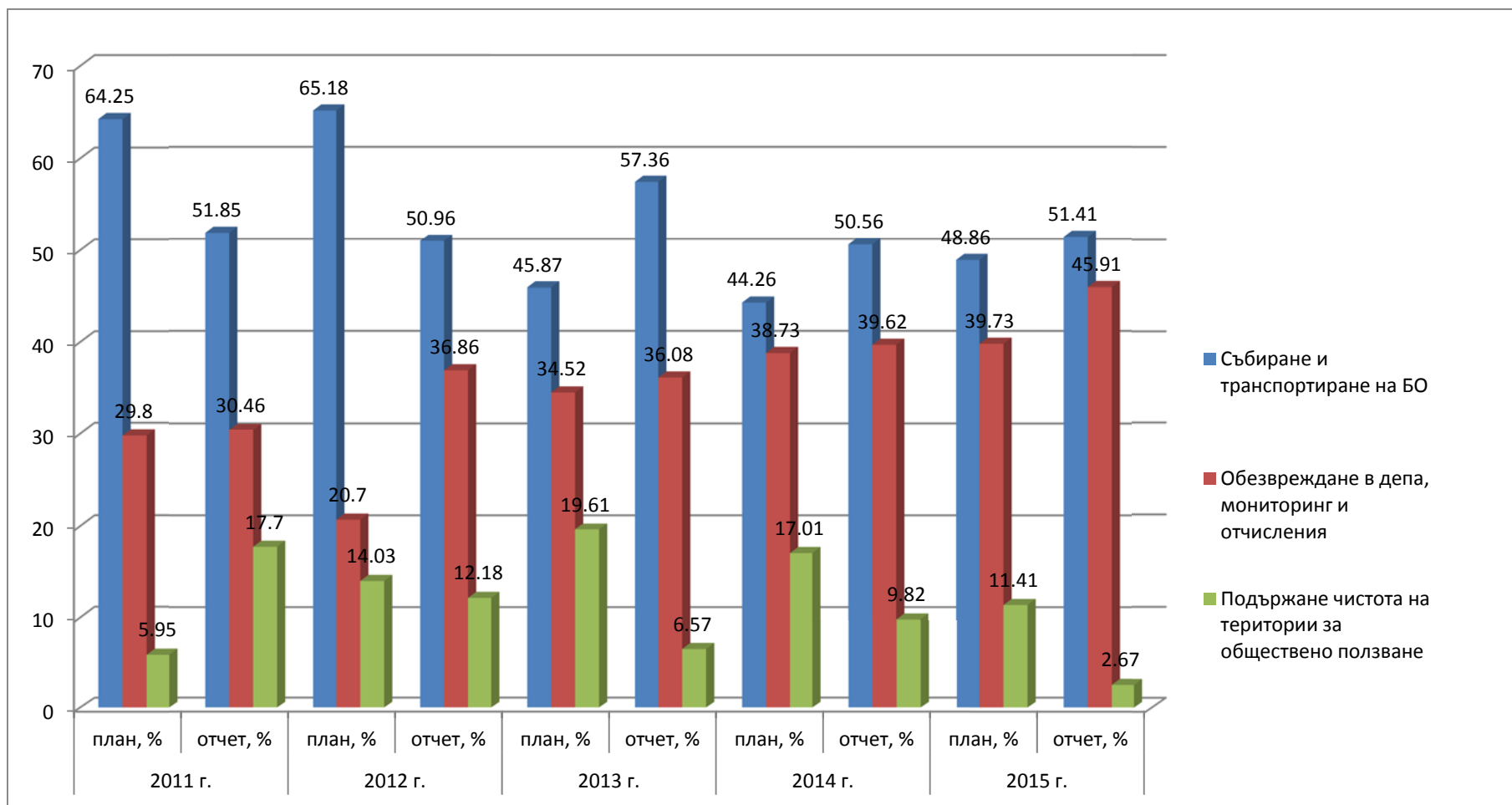
Дейност	2011 г.		2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.		2016 г.	
	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%	сума, лв.	%
Събиране и транспортиране на БО	241 465	64,25	184 810	65,18	207 663	45,87	210 910	44,26	230 161	48,86	230 254	40,86
Обезвреждане в депа, мониторинг и отчисления	112 037	29,80	58 940	20,7	156 283	34,52	184 543	38,73	187 162	39,73	210 871	37,42
Поддържане чистота на територии за обществено ползване	22 350	5,95	39 783	14,03	88 777	19,61	81 027	17,01	53 766	11,41	122 445	21,73
ВСИЧКО:	375 852	100	283 533	100	452 723	100	476 480	100	471 089	100	563 570	100

Фиг. VIII.6-1 Съотношение между разходите за управление на отпадъци по видове дейности съгласно одобрените план-сметки, Община Иваново, 2011-2016 г.

Таблица VIII.6-7 Одобрени План-сметки за такса битови отпадъци за Община Иваново и реално извършени разходи по видове дейности, 2011 г. – 2016 г.

Дейност	2011 г.		2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.	
	план, %	отчет, %	план, %	отчет, %	план, %	отчет, %	план, %	отчет, %	план, %	отчет, %
Събиране и транспортиране на БО	64,25	51,85	65,18	50,96	45,87	57,36	44,26	50,56	48,86	51,41
Обезвреждане в депа, мониторинг и отчисления	29,8	30,46	20,7	36,86	34,52	36,08	38,73	39,62	39,73	45,91
Подържане чистота на територии за обществено ползване	5,95	17,7	14,03	12,18	19,61	6,57	17,01	9,82	11,41	2,67

Фиг. VIII.6-2 Съотношение между одобрени план-сметки и реални разходите за управление на отпадъци по видове дейности Община Иваново, 2011-2016 г.

Такса битови отпадъци и разходи за управление на битовите отпадъци на общините

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси, които в кризисния период 2008-2011 г. или спадаха или нарастваха с минимални темпове. В резултат на това расте и делът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството). Тези изводи са валидни както общо за страната, така и за отделните групи общини в зависимост от броя на тяхното население.

Дължими и внесени обезпечения по чл.60 и чл.64 ЗУО

Таблица VIII.6-8 Дължими и внесени обезпечения и отчисления по чл.60 и 64 от ЗУО¹

	2011	2012	януари- октомври 2013
Дължими обезпечения и отчисления - общо	26 663 200	36 510 407	41 060 848
в т.ч.: по чл.60	7 265 107	8 498 486	5 143 339
по чл.64	19 398 093	28 011 922	35 917 509
Дължими обезпечения и отчисления - средно месечно	2 221 933	3 042 534	4 106 085
в т.ч.: по чл.60	605 426	708 207	514 334
по чл.64	1 616 508	2 334 327	3 591 751
Внесени обезпечения и отчисления - общо	10 195 140	27 412 196	28 807 265
в т.ч.: по чл.60	4 601 921	5 972 939	4 784 365
по чл.64	5 593 220	21 439 257	24 022 900
Внесени обезпечения и отчисления - средно месечно	849 595	2 284 350	2 880 727
в т.ч.: по чл.60	383 493	497 745	478 437
по чл.64	466 102	1 786 605	2 402 290
Внесени/дължими обезпечения и отчисления	38,2%	75,1%	70,2%
в т.ч.: по чл.60	63,3%	70,3%	93,0%
по чл.64	28,8%	76,5%	66,9%

Източник: МОСВ, РИОСВ

¹ Данните за 2011 г. не съдържат информация за 23 общини в обхвата на РИОСВ София. Данните за 2013 г. не съдържат информация за 7 общини от Разградска област

От горната таблица е видно, че:

- Нарастването на дължимите отчисления е с много по-малък ръст от ръста на отчисленията за тон отпадък, предвидени в нормативната уредба, което отразява намаляването на отчетените количества депониран отпадък.
- Процентът на изпълнение на задълженията нараства през годините, като през 2012 г. достига до три-четвърти от дължимото.

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ – Русе са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Данни за Община Иваново

Финансовите средства, заплатени като отчисления по чл.60 ЗУО за закриване, рекултивация и мониторинг на Регионално депо – Русе от Община Иваново за периода 2011 г. – 2015 г., са както следва:

Таблица VIII.6-3 Финансови средства заплатени от Община Иваново по чл.60 ЗУО, лв.

Година	Количество депонирани битови отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.60 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОС – Русе)	Преведени отчисления по чл.60 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.60 ЗУО, лв
2011	4 835,52	16 924,32	16 924,32	0
2012	5 067,72	17 737,02	17 737,02	0
2013	5 413,14	18 945,99	18 945,99	0
2014	4 689,50	16 413,25	16 413,25	0
2015	4 798,44	16 794,54	16 794,54	0
Общо	24 804,32	86 815,12	86 815,12	0

Финансовите средства, заплатени като отчисления по чл.64 ЗУО за Регионално депо – Русе от Община Иваново за периода 2011 г. – 2015 г., са както следва:

Таблица VIII.6-4 Финансови средства, заплатени от Община Иваново по чл.64 ЗУО, лв

Година	Количество депонирани битови отпадъци, тон	Дължими отчисления по чл.64 ЗУО (Следва да постъпят в сметка на РИОСВ – Русе)	Преведени отчисления по чл.64 ЗУО, лв. (Постъпили в сметка на РИОСВ – Русе)	Непостъпили в сметка на РИОСВ – Русе отчисления по чл.64 ЗУО, лв.
2011	4 835,52	14 506,56	14 506,56	0
2012	5 067,72	45 609,48	45 609,48	0
2013	5 413,14	81 197,10	81 197,10	0
2014	4 689,50	103 169	103 169	0
2015	4 798,44	134 356,32	134 356,32	0
Общо	24 804,32	378 838,46	378 838,46	0

Извод: Община Иваново регулярно заплаща по банкова сметка на РИОСВ – Русе дължимите отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО. За периода 2011-2015 г. няма дължими суми за отчисления, които не са преведени по банкова сметка на регионалната инспекция.

Приходи от такса битови отпадъци (лв./ жител)

Данни за страната

Данните показват, че големите общини реализират най-високи приходи на жител. На тях се падат 57-60% от общите приходи от такса битови отпадъци в страната през различните години. Тези общини реализират и най-високи постъпления на един жител. Причините за това са две:

- нарастващо, макар с минимални темпове, население на тези общини;
- по-висок потенциал на тези общини за генериране на постъпления от таксата, изразяващ се в по-висока данъчна оценка на имотите и по-голяма концентрация на фирми в тези общини.

Таблица VIII.6-9 Приходи от такса битови отпадъци по групи общини в България (лв./ жител)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Малки общини (под 10 хил.жители)	22,61	26,85	31,46	34,29	41,46	40,96
Средни общини (10-50 хил. жители)	26,90	32,55	35,79	38,81	44,73	44,88
Големи общини (50-100 хил.жители)	34,19	39,82	41,96	45,58	52,18	48,93
Много големи общини (над 100 хил.жители)	71,14	82,23	92,14	98,30	101,03	91,02
СРЕДНО - България	44,31	52,01	57,84	62,36	67,99	63,55

Източник: НСОРБ, МФ, НСИ

Данни за Община Иваново

Приходите от таксите за битови отпадъци на територията на Община Иваново на жител генерирани отпадъци са показано в следната таблица VIII.6-10.

Таблица VIII.6-10 Приходи от ТБО за Община Иваново, лв./жител

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Приходи от ТБО, лв.	212261,00	234922,00	345845,00	414834,40	411697,90	466755,70
Население, бр. жители	10001	9429	9211	9042	8832	8756
Приходи от ТБО лв./жител	21,22	24,91	37,55	45,88	46,61	53,31

Извод: Приходите от такса битови отпадъци от населението на Община Иваново бележат тенденция към увеличаване. Проценът от приходите от таксата е съпоставим с данните от НПУО 2014-2020 г. за общини от тази група (малки общини с население под 10 хил.души).

Приходи от такса битови отпадъци по групи задължени лица

Таблица VIII.6-11 Структура на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (на база извадка от общини)²

	2009		2010		2011		2012	
	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
Малки общини (под 10 хил.жители)	43,0%	57,0%	44,0%	56,0%	41,7%	58,3%	42,7%	57,3%
Средни общини (10-50 хил. жители)	40,2%	59,8%	39,0%	61,0%	35,6%	64,4%	39,1%	60,9%
Големи общини (50-100 хил.жители)	56,0%	44,0%	54,9%	45,1%	54,1%	45,9%	50,9%	49,1%
Много големи общини (над 100 хил.жители)	40,3%	59,7%	39,5%	60,5%	41,8%	58,2%	42,1%	57,9%
СРЕДНО - извадка	44,7%	55,3%	43,8%	56,2%	42,9%	57,1%	43,1%	56,9%

Източник : Анкетно проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г.

Структурата на приходите от такса битови отпадъци е изследвана на базата на анкетното проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г. Резултатите показват по-висок дял на постъпленията от юридически лица в общата структура на приходите от таксата средно за страната, както и при малките, средните и много големите общини. По-високият дял на постъпленията от домакинствата при общините с население в диапазона 50-100 хил.жители се обяснява с факта, че няколко от общините от тази група не са подали информация във въпросника.

Данни за Община Иваново

Таблица VIII.6-12 Приходи от ТБО по групи задължени лица за Община Иваново

2010 г.*		2011 г.*		2012 г.*		2013 г.		2014 г.		2015 г.	
Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
75,10	24,90	74,20	25,80	73,40	26,60	76,63	23,37	78,89	21,11	73,59	26,41

Изводи:

- Съотношението между приходите от такса битови отпадъци на територията на община Иваново по групи задължени лица за последните пет години е относително постоянно, като делът на приходите от:
 - домакинствата варира от 73,40% до 76,63%;

² 2009 г. – 188 общини; 2010 г. – 193 общини, 2010 г. – 196 общини; 2011 г. – 197 общини

- юридическите лица варира от 23,37% до 26,60%.
- Приходите от такса битови отпадъци за Община Иваново от домакинствата е значително по-висок в сравнение с общини със сходно население (с около 30%).

Приходи от такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон)

Данни за страната

Таблица VIII.6-13 Приходи от такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци (лв./тон) за 255 общини

	2009	2010	2011
Малки общини (под 10 хил. жители)	66,56	94,30	115,85
Средни общини (10-50 хил. жители)	70,22	88,72	111,00
Големи общини (50-100 хил. жители)	80,42	103,28	127,75
Много големи общини (над 100 хил. жители)	241,84	273,00	316,61
СРЕДНО - България	125,88	155,47	185,50

Източник: НСОРБ, МФ, НСИ

Данни за Община Иваново

Приходите от таксите за битови отпадъци на територията на Община Иваново на тон генерирани отпадъци е показано в таблица VIII.6-14.

Таблица VIII.6-14 Приходи от ТБО на тон генерирани отпадъци за Община Иваново (лв./тон)

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Приходи от ТБО, лв.	212 261,00	234 922,00	345 845,00	414 834,40	411 697,90	466 755,70
Количество БО, тон	4114,24	4835,52	5067,72	5413,14	4689,50	4798,44
Приходи от ТБО, лв./тон	51,59	48,58	68,24	76,63	87,79	97,27

Извод: Приходите от такса битови отпадъци за Община Иваново за последните пет години бележи тенденция към увеличаване и същите са по-ниски в сравнение с малки общини (под 10 хил. жители).

Структурата на разходите за управление на отпадъците на общините

Данни за страната

Таблица VIII.6-15 Структура на разходите за управление на отпадъците в общините – извадка от 230 общини

Дейност	2009	2010	2011	2012
Закупуване на съдове за битови отпадъци	5,3%	4,0%	2,8%	2,5%
Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци	47,1%	49,3%	47,8%	48,1%
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на дела за битови отпадъци	9,7%	9,4%	15,9%	18,3%

Дейност	2009	2010	2011	2012
Саниране, закриване и рекултивация на стари замърсявания	3,8%	3,8%	2,3%	1,6%
Зимно и лятно почистване	34,1%	33,5%	31,3%	29,5%
ОБЩО	100%	100%	100%	100%

Източник: Анкетно проучване, проведено за целите на разработването на НПУО 2014-2020 г.

Резултатите показват нарастващ дял на разходите за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци в периода 2011-2012 г. Причината е почти двукратното нарастване на тези разходи в резултат от усилията на общините за спазване на новите нормативни изисквания, свързани със състоянието на депата за отпадъци, което е в резултат и на въведената екотакса за депониране. Посочените изводи са валидни както средно за цялата извадка, така и за отделните групи общини.

Данни за Община Иваново

Таблица VIII.6-16 Структура на разходите за управление на отпадъците в Община Иваново, лв.

Дейност	2011	2012	2013	2014	2015
Съдове за битови отпадъци	0	0	0	0	0
Събиране и транспортиране на битови отпадъци	158 827,66	174 536,38	260 651,05	226 914,04	237 561,24
Експлоатация на депо, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64	93 300,90	126 241,43	163 942,61	177 817,65	212 150,51
Обществена хигиена	54 219,33	41 713,47	29 848,36	44 095,67	12 353,64
ВСИЧКО:	306 347,89	342 491,28	454 442,02	448 827,36	462 065,39

Таблица VIII.6-17 Структура на разходите за управление на отпадъците в Община Иваново, %.

Дейност	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Съдове за битови отпадъци	0	0	0	0	0
Събиране и транспортиране на БО	51,85	50,96	57,36	50,56	51,41
Експлоатация депо, включително отчисленията по чл.60 и чл.64	30,46	36,86	36,08	39,62	45,91
Обществена хигиена	17,70	12,18	6,57	9,82	2,67
ВСИЧКО:	100	100	100	100	100

Изводи:

Най-голям дял при разходите в областта на управлението на битовите отпадъци (услуги, предоставяни на населението чрез приходите от ТБО) на територията на Община Иваново се пада на дейността „събиране и транспортиране на битови отпадъци”.

Разходите за финансиране на тези дейности в Община Иваново са съпоставими с този вид разходи за останалите общини (230 общини).

Сравнителният анализ показва, че разходите за експлоатация на депо, които Община Иваново предвижда, са около два пъти по-високи от средните за страната (230 общини). Това е следствие от увеличаване на количеството на битовите отпадъци, респективно разходите за обезвреждане на отпадъците на територията на Регионално депо – Русе и заплатените финансови средства за отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО, по банкова сметка на РИОСВ – Русе.

Сравнителният анализ показва, че разходите за поддържане чистотата на територията на населените места в община Иваново са по-ниски от средните за страната, като в последните години има тенденция към тяхното намаляване.

Съотношение между приходите и разходите, свързани с управление на отпадъците

Данни за страната

Значителна информация за оценка на системата за управление на отпадъците дава анализът на съотношението между приходите и разходите, свързани с тази дейност.

Таблица VIII.6-18 Покритие на разходите за управление на отпадъците в общините с приходи от такса битови отпадъци

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Малки общини (под 10 хил. жители)	0,96	0,81	0,97	1,19	1,28	1,08
Средни общини (10-50 хил. жители)	1,13	0,92	0,98	1,08	1,17	1,02
Големи общини (50-100 хил. жители)	1,20	1,06	1,15	1,04	1,08	1,05
Много големи общини (над 100 хил. жители)	1,24	1,24	1,27	1,48	1,37	1,30
СРЕДНО – България	1,19	1,10	1,17	1,29	1,27	1,17

Източник: Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)

Данните показват, че общините в страната събират повече постъпления от такса битови отпадъци, отколкото изразходват като разходи за управлението на отпадъците. Това не е валидно единствено за малките общини и то само в началото на разглеждания период.

Предвид целевия характер на приходите от таксата и невъзможността те да бъдат изразходвани за услуги различни от тези, свързани с управлението на отпадъците, можем да направим заключението, че общините разполагат с достатъчно средства за финансиране на услугата по управление на отпадъците.

Данни за Община Иваново

Таблица VIII.6-19 Покритие на разходите за управление на отпадъците в общините с приходи от такса битови отпадъци за Община Иваново

	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
приходи от ТБО, лв.	234922,00	345845,00	414834,40	411697,90	466755,70
разходи за ТБО, лв.	306 347,89	342 491,28	454 442,02	448 827,36	462 065,39
Покритие на разходите	0,77	1,01	0,91	0,92	1,01

Изводи: Разходите за дейностите по управление на битови отпадъци в Община Иваново се покриват в голяма степен от приходите от такса битови отпадъци, т.е. план-сметката за такса битови отпадъци на Община Иваново е балансирана.

VIII.6.3. Изводи и препоръки

Въз основа на анализа могат да се формулират следните по-важни *изводи*:

✓ В България и в частност в населените места от община Иваново не съществува истинска система „плащане при изхвърляне”, тъй като потребителите на услугата, свързана с управлението на битовите отпадъци, не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци;

✓ Заплащането на такса, чийто размер е определен на база, различна от количеството на изхвърлените отпадъци, на практика не създава стимул на населението да изхвърля по-малко количество отпадъци;

✓ Бизнесът заплаща повече на количество, генерирани отпадъци, в сравнение с населението. Това води и до натиск от страна на бизнеса и въвеждането на новите нормативни промени в ЗМДТ, свързани с механизма за определяне размера на такса битови отпадъци;

✓ Големите и много големите общини имат по-голям потенциал за генериране на приходи от такса битови отпадъци;

✓ Към настоящия момент, размерът на такса битови отпадъци за Община Иваново е поносим за населението;

✓ Община Иваново регулярно заплаща по банкова сметка на РИОСВ – Русе дължимите отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО. За периода 2011-2015 г. няма дължими суми за отчисления, които не са преведени по банкова сметка на регионалната инспекция;

✓ Приходите от такса битови отпадъци от населението на Община Иваново бележат тенденция към увеличаване. Проценът от приходите от таксата е съпоставим с данните от НПУО 2014-2020 г. за общини от тази група (малки общини с население под 10 хил.души);

✓ Разходите за дейностите по управление на битови отпадъци в Община Иваново се покриват в голяма степен от приходите от такса битови отпадъци, т.е. план-сметката за такса битови отпадъци на Община Иваново е балансирана;

✓ Съотношението между приходите от такса битови отпадъци на територията на община Иваново по групи задължени лица за последните пет години е относително постоянно, като делът на приходите от домакинствата варира от 73,40% до 76,63%, а за юридическите лица – от 23,37% до 26,60%.

✓ Най-голям дял при разходите за управлението на битовите отпадъци (услуги, предоставяни на населението чрез приходите от ТБО) на територията на Община Иваново се пада на дейността „събиране и транспортиране на битови отпадъци”. Разходите за финансиране на тези дейности в Община Иваново са съпоставими с този вид разходи за останалите общини (230 общини).

✓ Разходите за експлоатация на депо, които Община Иваново предвижда в ежегодните план-сметки, са около два пъти по-високи от средните за страната (230 общини).

✓ Разходите за поддържане чистотата на територията на населените места са значително по-ниски от средните за страната, като в последните години има тенденция към тяхното намаляване.

✓ При планирането и определянето на ТБО Община Иваново спазва процедурите и сроковете, регламентирани със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Въведена е добра практика за обсъждане с местната общност;

✓ За да бъде запазен размера на таксата за битови отпадъци (при прогресивно нарастване на размера на отчисленията по чл.64 ЗУО и др.) е необходимо да се докаже изпълнение на цели на ниво регион Русе, което ще се реализира посредством намаляване количествата отпадъци, постъпващи за обезвреждане на територията на Регионално депо – Русе в следствие на изградени съоръжения и инсталации за оползотворяване на отпадъци (Инсталация за сепариране на битови отпадъци, Инсталации за оползотворяване на биоразградими отпадъци и др.);

✓ Загубата на вторични ресурси при закриването и рекултивацията на стари общински депа без оползотворяване на поне част от отпадъците е също слаба страна на управлението на отпадъците;

✓ Данните заутайките от ПСОВ показват, че има възможност близо 100% от тях да бъдат оползотворени в земеделието и при рекултивацията на нарушени терени;

Въз основа на анализа могат да се формулират следните по-важни препоръки:

✓ Въвеждане на Методика за изчисляване и заплащане на такса битови отпадъци според количеството генерирани битови отпадъци;

✓ Насърчаване на населението, в т.число и чрез финансови стимули, да намалява количеството генерирани битови отпадъци и/или да предотвратява образуването на отпадъци (компостиране на място и др.);